

15.

Kézkenőket, selyem, és más matériákat meg-tisztítani mellyeket ha a' matskák, kutyák vagy egerek meg-húgyoztak volna, vagy a' bor miatt meg-motskosodtak volna.

Végy füz leány tejet, hívják a' patikában: benzoe tinctúr, vagy Spikindrd kenet; ezt töltsd vízbe, és az olly motskos matériát tedd abba a' vízbe; az által tisztá léfzen, 's elébbeni füzre helyre jön: ha pedig régi az olly motsok benne, úgy vagy két nap-is hadd álljon az ollyan vízben.

16.

A' Ser és kávé motskot a' Ruhákból ki-venni.

Vess egy marok söt hideg Vízbe, kavargasd öfzve jól, és abban mosd-ki az ollyan ruhákat; 's tiszták léfznek.

17.

A' Posztóknak fényeket, színeket újra meg-adni, 's az eső tseppeket azokból ki-venni.

Végy füz Leány tejet, benzoe tinktúr: töltsd azt hideg vízbe, és azzal a' posztót áztasd-meg: az-után végy egy borostát, mellyen a' posztó nyíróké, és azzal borostáld ször' mentében, még mint egy felényire meg-szárad; az-után pedig egy fejer posztóval dörgölgesd füzre mentében.

18.

18.

A' motskot a' fejer ruhákból ki-venni.

Tsinály 'erős lúgot méfzből, főzd-meg jól, és meg-fövéen töltsd egy ón kannába; a' motskot pedig kend-bé tzitrom lévvel, és tartsd azon meleg kannára: és ha egyszerre ki-nem megyen a' motsok, próbáld többször-is.

19.

Ollyan vizet tsindlni, a' melly minden-féle motskot ki-vész.

Olvasd-el a' hamú 'sirt hideg vízben, és azt füzrd-által szítató papíroson, töltsd ahöz olly bor-kő levét, a' melly magában a' levegő égen meg-olvadt: nyomj akkor egy-nehány tzitrom levét belé, és kavard öfzve jól. Ezzel a' vízkel kend-bé a' ruhán lévő motskokat, ha selyem materián vagyon-is: az-után mosd-ki újra hideg vízben, tisztá léfzen a' ruha.

20.

Motskot ki-vévő jó-féle golyóbist tsindlni.

Négy vagy öt tojásnak a' Sárgáját habard jól öfzve; és pergeld-meg azt jó pár tűz felett, szüntelen kavarván, még valamennyire megkeményedik. Akkor vedd-le a' tűzről, és tsinály egy golyóbist belőle, jól öfzve nyomván a' kezud között. E' meg-lévén, áztasd meg a' motskot hideg vízzel, húzogasd-meg azt azon golyó-

C 4

golyóbissal, mint valami szapannal; 's az-után még-egyszer áztasd-bé vízbe, és dörgöld-ki a' motskot tiszta len ruha közt gyengén: ha pedig posztóban vagy a' motsok, szőre mentében dörgölgesd azt Símán, és szárazd-meg; tiszta lészén.

21.

Olly különös szappant tsinálni, mellyel mindenféle motskot, a' ruhából ki-behessen venni.

Végy egy negyed rész font Venétziai szappant, 's ugyan annyi Venétziai terpentint, négy lót gálitz-követ, négy lót borkő sót, egy ökör epének negyedét: vakard a' Venétziai szappant apróra, és elegyítsd-öfzve a' többekkel, hogy mind öfzve-álljanak; tsinálj osztán azokból golyóbist, áztassd-meg a' motskot meleg vízzel, és dörgöld-meg jól azon Golyóbissal, hogy azzal mint-egy bé-kenve láttassék; az-után meleg vízzel mosd-ki, és lassan szárazd-ki.

Vagy:

Elegyíts-öfzve egy ökör epének felét, két tojásnak fejeével jól; tégy az-után egy-font égetett timsót, tizenkét lót tört viola gyökeret, és egy kevés tört sót hozzá, és ugyan annyi Spanyol szappant. Ezekből tsinálj golyóbisokat, 's azokat szárazd-meg árnyékban. Ha osztán ennek a' szapannak hasznát akarod venni; a' motskot nedvesítsd-meg vízzel, 's azt ezen szapannal dörgölgesd keményen: mikor osztán gondolod, hogy a' motsok már ki-ment belőle,

mosd

mosd-ki a' szappant-is tisztán, és szárazd-meg; ha pedig mégis tetfzene benne valamely motsok; mosd-ki újra ezen módon.

22.

A' régi meg-avúlt, és a' színe egészben el-hagyott bársonyt széppé tenni.

Az olly bársonyt apró szegekkel feleztsd-ki egy deszkára, hogy öfzve ne 'sugorodjon vagy öfzve ne menyen: az-után egy kevés Venétziai szappant vakarj meleg vízbe, 's végy egy Spongyiát, azt mártsd azon vízbe, és azzal mind addig dörgöld a' bársonyt, még minden szenny belőle ki-mégyen: és ha már Símának látszik, szárazd-meg újra a' Spongyiával. E' meg-lévén mosd-ki a' Spongyiát forró vízben, hogy mind a' szenny, mind pedig a' szappan ki-menyen belőle: ha jól meg-szárad a' bársony, mártsd égett borban, és abban mind addig áztasd, még szép fekete lészén; de vigyáz arra, hogy egyszerre nagyon meg-ne ázzon, hogy így könnyebben meg-száradhasson. Ha pedig már jól vagy; a' Spongyiát újra szárazd-meg 's azzal a' bársonyt dörgölgesd; nagyon fog-használni az olly régi el-avúlt bársonynak.

23.

Minden szennyes motskokat a' bársonyból ki-venni.

A' terpentína Spiritusból, önts egy keveset egy kis fejr posztóra; ezzel dörgölgesd

C 5

a'

a' motskot szöre mentében mind-addig, még a' szenny látzik.

24.

A' viaszt a' bársonyból ki-venni.

Tedd a' fehér lágy homokot egy tiszta Serpenyöbe; hevítsd-meg annyira, még, majd csak nem tüzesnek látzik; akkor ezen homokot töltsd egy tiszta ruhába, és azzal dörgölgesd a' motskot előre 's hátra, szála mentében a' bársonynak.

25.

Az el-sárgult len ruhákat elebbeni szépségkehozni.

Az illy fehér ruha, gyakran, vagy a' feletébb forró mosás, vagy a' hofzfas állás miatt is meg-sárgút, mellyen-is így segíthetfz: Végy egy nagy tserepet, vagy más edényt; töltsd meg azt savós téjjel, a' melly már egynéhány napokig állott, és jól meg-savanyodott; az illy téjbe tedd az olly Sárga ruhákat, hadd légyenek abba egynéhány napokig, és még abban vagynak, gyakorta forgasd-meg: onnan azt kivévén, mosd-ki szappannal jól, lágy meleg vízben: ki-fatsarván, a' mosás után, csak gyengén, hagyd úgy állani egy éjtzaka, az-után meg-szárazzthadd, ha egyfzerre elég fehér nem lenne, meg-probálhadd másodszor-is.

26.

A' fehér tsipkét igen széppé tsindlni.

Aztasd-bé azt lágy meleg vízbe, és kend-meg vastagon jól szappannal, 's nyomtasd-meg valamivel, hogy szorossabban légyen, hagyd pühülni egy éjtzaka; és más nap nyomd-ki jól, hogy a' szenny a' nagyjából ki-menjék belöle: akkor végy más lágy meleg vizet, 's kend-bé a' tsipkét jól öfzve a' kezeddél; takargasd öfzve azon ruhában, és tedd eleven szénre vagy tüze, hogy lassatskán fórrjon-fel: akkor ez említett vízből újra mosd-ki tisztán: az-után éjtzakára teheted hideg vízbe, az-után pedig a' napon meg-szárazzthatod.

27.

A' ténta motskot a' fehér ruhából ki-venni.

Tedd a' sóska sót, (tudgyák ezt mi, a' patikában) hideg vízbe, hadd olvadjon-el abban; ezzel a' ténta motskot áztasd-bé, az-után dörgöld-ki szappanos vízzel és szárazd-meg: azt sem fogod tudni, hol volt a' motsok; de hirtelen kell ám ezzel bánni, mihelyt tudni-illik az olly motsok a' ruhában esik.

28.

Ugyan a' ténta motskot a' rósa színű materiából ki-venni.

Mosd-meg az ollyan motskot gálitz-kő Spiritussal; az-után végy tiszta vizet, mellybe töltsd Spi-

Spikinárd kenetet, (d) és abba tedd ofztán a'
mi meg-motskolódott, meg-fog-jönni az elébbi
színe.

29.

*Ugyan a' ténta' motskot, a' posztóból és egyébök
gyapjú matériákból ki-venni.*

Elegyíts egy friss tojáshoz fele része köz-
zé, harmintz vagy harmintzöt tsepp gálitzkő
vizet; ezzel mosd-ki a' motskot; dörgöld-le azt
jól egy fehér posztóval, a' szőre mentében, még
csak nem meg-szárad.

30.

*Bor motskot, vagy tseppeket a' folyom és gyap-
jú matériákból ki-venni.*

Egy kevés tiszta vízbe, tegy egy kevés Sza-
lamia' Spiritust, azzal kend-bé jól a' motskot;
az-után tiszta ruhával szárazd-meg.

31.

A' szőnyegeköl minden-féle motskot ki-venni.

Elegyíts öszve közönséges és jól meg-tört
sót, fekete szappannal, azzal dörgöld-meg jól a'
motskokat; ha meg-szárad a' szappan a' mots-
kokon, mosd-ki először lúgban, az-után pedig
tiszta vízben.

32.

(c) A' Patikában a' neve: *benzoé tinctúr.*

32.

A' szőnyegeköl szépen meg-tisztítani.

Verd-ki jól a' port azokból, mint a' szűts
a' bőröket ki-szokta-venni; az-után terítsd-ki,
és egy Seprő borostával seperd-ki: az-után me-
legíts-meg egy tiszta ruhát eleven szén felett;
és azzal mind addig dörgöld, még szenny lát-
szik benne; e' meg-lévén, melegíts húza' kor-
pát, azzal hintsd-bé, és valami vakarótskával,
(mint a' Kalaposoknak szokott lenni) csak alig
vonogasd-meg, 's az-után pedig ezen korpát be-
lölök seperd-ki. Ezen módon az ezüstöt-is; ha
meg-motskosodot, új kenyérrel, vagy ruhában
lévő korpával dörgölheted, és olyan léfzen mint
az új.

Vagy:

Végy hat löt marha epét, és ugyan annyi
szappant és mézet; Spikinárd kenetet (benzoé
tinctur) egy lötöt, gummit pedig a' mennyit a-
karisz: tedd ezeket mind együtt hideg vízbe, 's
mosd-meg vélek a' szőnyeget, mind addig, még
semmi motsok nem látszik rajtok: az-után te-
rítsd-fel valamire, 's hadd száradjanak-meg,
mint egy felényire; akkor fehér ruha között
tedd valami sajtóba vagy présbe, szépek léfzenek.

Spikinárd kenetet, (d) és abba tedd olfztán a' mi meg-motskolódott, meg-fog-jönni az elébbi színe.

29.

Ugyan a' ténta' motskot, a' posztóból és egyéb gyapjú matériákból ki-venni.

Elegyíts egy friss tojásnak fele része közé, harmintz vagy harmintzöt tsepp gálitzkő vizet; ezzel mosd-ki a' motskot; dörgöld-le azt jól egy fejer posztóval, a' szőre mentében, még csak nem meg-szárad.

30.

Bor motskot, vagy tseppeket a' folyom és gyapjú matériákból ki-venni.

Egy kevés tiszta vízbe, tégy egy kevés Szalamia' Spiritust, azzal kend-bé jól a' motskot; az-után tiszta ruhával szárazd-meg.

31.

A' szőnyegekől minden-féle motskot ki-venni.

Elegyíts öszve közönséges és jól meg-tört sót, fekete szapannal, azzal dörgöld-meg jól a' motskokat; ha meg-szárad a' szapannal a' motskokon, mosd-ki először lúgban, az-után pedig tiszta vízben.

32.

(c) A' Patikában a' neve: *benzoe tinctur.*

32.

A' szőnyegekét szépen meg-tisztítani.

Verd-ki jól a' port azokból, mint a' szűts a' bőroket ki-szokta-venni; az-után terítsd-ki, és egy Seprő borostával seperd-ki: az-után melegíts-meg egy tiszta ruhát eleven szén felett; és azzal mind addig dörgöld, még szenny látszik benne; e' meg-lévén, melegíts búza' korpát, azzal hintsd-bé, és valami vakarótskával, (mint a' Kalaposoknak szokott lenni) csak alig vonogasd-meg, 's az-után pedig ezen korpát belőlök seperd-ki. Ezen módon az ezüstöt-is; ha meg-motskosodot, új kennyérral, vagy ruhában lévő korpával dörgölheted, és olyan léfzen mint az új.

Vagy:

Végy hat ló marha epét, és ugyan annyi szappant és mézet; Spikinárd kenetet (benzoe tinctur) egy lótot, gummit pedig a' mennyit akarisz: tedd ezeket mind együtt hideg vízbe, 's mosd-meg vélek a' szőnyeget, mind addig, még semmi motskot nem látszik rajtok: az-után terítsd-fel valamire, 's hadd száradjanak-meg, mint egy felényire; akkor fejer ruha között tedd valami sajtóba vagy présbe, szépek léfzenek.

33.

A' régi aranyat és ezüstöt újra széppé tenni.

Olvasd a' Szalamiát gyermek vízzelében; és abban főzd-meg az arany vagy ezüst edényt olyan léfzen mint az új.

34.

A' len', vagy kender' matériát meg-fejéritni.

A' folyó vízből való vízbe, vess estve marha ganajt, és tedd abba az olly matériát vagy tüzérnát, hadd légyen abban 24. órákig: akkor vedd-ki, akaszd-fel valahová ki-mosás nélkül; azután, mikor a' nap süt, mártsd-bé ugyan azon vízbe, mellyben az előtt állot. De a' lúg mindenkor erősebb erősebb légyen, és több több ganajt kell belé-tenni: leg-jobb ha a' ganaj verem előtt egy nagy gödröt tsinálz, hogy ha az eső esik, a' víz mind abba folyjon. E' próbált dolog, és ollyan, a' melly által a' len' matéria, ollyan fejjérré lett, mint a' Hollándiai gyólt.

35.

Minden-féle motskot, a' gyapjából való posztókból ki-venni.

Tsinály bik-fa hamuból hideg lúgot, tégy abba egy kevés bor sepröt, és égetett tapasz-sárt, valamelly sütő kementzéből, tedd belé azon lúgba a' posztót, a' hol annak motska va-
gyon

gyon; a' motskot a' víz ki-fogja-fzívni, 's az-után tiszta vízben ki-moshadd, és a' napon meg-szárazthadd.

36.

Ollyan víz, a' melly a' posztókból minden motskot ki-vefzen.

Végy négy untzia timsót, két kanta vizet; főzdd mind addig, még negyed része el-fő; azután tégy hozzá Spanyol szappant, és tölts több vizet hozzá: ezzel kenjed és dörgöld osztán a' motskokat; és ha látod, hogy a' motskok többé benne nem tetfzenek, szárazd-meg.

37.

A' régi festett képeket, szépen meg-újítani.

Először végy, venyege, vagy szölo veszfzö hamunak erős lúgjából négy latót; égetett timsót, Saletromot, (még jobb a' borkő só,) mindenikből 12. latot: ezeket mind együtt tedd egy tiszta edénybe, és illendő vízben igen gyenge tűznél főzdd-meg, és tégy hozzájok egy szerezsen diónyi apróra vakartt Venéziái szappant is. Ha már ezzel a' képeket meg-akarod tisztítani; elsőben-is azokat a' portól szépen tisztítsd-ki, 's az-után azon említett forró lúgba áztatott Spongyiával mind addid dörgölgesd, még minden szenny rólok le-mégyen; és fényeseknek látzanak. Akkor osztán hideg vízzel, a' lúgot-is rólok le-lehet-dörsölni.

Vagy:

Vagy:

Elegyítsd-öszve; a' jól széllyel habart tojás' fejérét, fejer borral; abba aztass egy gyapjú rongyot; azzal dörgölgesd a' festett képeket mind addig, még fényesek, meg-újultak, és szépek lésznek.

Vagy:

Olvassz-el forró vizelletben egy kevés tizta borkő sót; ebbe áztass egy Spongyiát; és azzal mind addig dörgölgesd a' festett képeket, még ujaknak lenni látzanak. Ha pedig még-is szennyeseknek és kormosoknak látzanak a' képek; az az oka, hogy a' vizellett igen gyenge volt: azért-is; jó venyege lúgot és Venétziai szappant-is kell hozzá-venni.

38.

Az elefánt tsontból tsindlt, meg-sárgult, vagy külömben-iz meg-romlott eszközöket, szépekké tenni.

A' dolog külömb-külobmb-féle módon lehet-meg: először; ha azok kés nyelek 's a' t. az e' féléket tsak tedd hó alá, így-is mindgyárt meg-fézőpülnek és fejerednek.

Vagy:

Tedd a' füz-fa hamuját igen erős venyege hamu lúgba, és az ilyen lúgban mind addig főzd a' meg-sárgult elefántot, még szép fejer lészzen.

39.

A' Selyem botosokat, Harisnyókat meg-mosni.

Mosd-meg meleg vizben szappannal az ilyeneket, még jól meg-tiztúlnak; az-után vonogasd által mind addig hideg vizen, még semmi szappan rajtok nem látzik. E' meg-lévén hozass-egy lat kék keményítőt, (Lakmúsz németül) és abból végy egy mogyorónyit, azt tedd egy tálba, 's egy mezfzely vízben olvassz-meg, hogy attól meg kéküljön, ezen vizen vonogasd által a' botosokat, mind kívülről, mind belőlről, az az ki 's bé-fordítván azokat. Az után végy egy Izen tartó Serpenyőt, abba tégy tüzet, erre a' tüzre vess egy darab bűdös követ, hadd füstöljön; fordítsd-ki a' botosokat, hogy a' színek bé-felé legyen, tartsd a' bűdöskönek füstére őket, hogy a' füst belőlök a' láb újjaknak helyén ki-mehessen. Akkor vond a' botosot a' formára, hogy a' színe ismét kívül legyen, az után hordozz egy üveg Síkáróló rajta előre 's hátra, mivel a' botosok még nedvesek: az után tedd-ki a' napra, meg-száradván ott, újjaknak látzanak

40.

A' fagygyú motskokat, a' könyvekből vagy papirosokból ki-venni:

Végy az illy motsokra egy kis fejer len ruhát először, arra az után hints puhán meg-tört fejerítő mefzet, (máznak-is, gyantának-is nevezik;

zik, deákul pedig gypsum): 's tedd-bé keményen a' könyvet, rövid idő alatt nem fog a' motsok látfzani benne.

41.

Gyöngyöket téjben mosni; vagy tisztítani.

Füzd-fel a' gyöngyöket Selyem szálra ritkán; az után tedd téjbe, és egy jól meg-égetett tsuporban, kis fazékban, főzd-meg, akkor vakarj belé venéziai szappant; az után mosogasd a' gyöngyöket olly melegen, mint a' kezed elszenvedheti a' melegséget. Ez-is meg lévén dörgölgesd a' gyöngyöket hideg vízben valamely gyenge ruhátskával, 's fényesek lesznek a' gyöngyök: de a' Selyem fonálról, mind addig lene vedd, még jól meg-nem száradnak: mert különben bé-dugólnának a' jukaik; és azon bajos lenne segíteni.

42.

A' meg-avúlt gyöngyöket, szép fejérékké és fényesekké tenni.

Az illy, Sárga és avas gyöngyöket tedd egy darab tésztaába; és mikor kenyeret sütnék, tedd-bé azt-is a' kenyerekkel együtt a' kementzébe: midőn már gondolod, hogy az a' tészta meg-sült, vedd-ki, szépen fogod a' gyöngyöket látni benne.

Vagy

Vagy:

Végy Május hóban, vagy Püinköst hóban harmatot, abban áztasd és mosogasd vagy 15 órákig az olly avas gyöngyöket, fejérek lesznek.

Vagy:

Aztasd-meg a' galamb ganéjt timsós vízben, hogy az ollyan legyen, mint a' pép; ezt ofztán tedd egy üvegbe, mellynek negyed részét ez el-foglalja: az után tedd abba a' sárga vagy avas gyöngyöket, de úgy, hogy a' gyöngyök abban a' pépben benn legyenek, nem fellyül, 's tedd valamely meleg helyre a' Sutba, vagy kementze' torkára, hadd áljon a' gyöngy abban négy kétig: az után vedd-ki és tedd hideg timsós vízbe azon gyöngyöket, és szárazd-meg, 's így szép gyöngyeid lesznek. Es ha egyszerre nem hafználna - ezzel másodszor-is próbát tehetfz.

Vagy:

Végy le-ereftzett (destillált) bor etzetet; választó vizet három latot, elegyítsd-öfzve ezeket egy tágas tserép edénybe, tedd belé a' gyöngyöket, még meg-fejérednek: akkor mindjárt vedd-ki: mert ha sokáig benne hagyod, széllyel-rágja az etzet, szárazd-meg a' napon.

Vagy:

Dörgöld a' gyöngyöket alabastrom porával, fejr klárisokkal, fejr bor-kő porral, római gálitz-kövel; ezek-is mind hafznosok erre. *Az Gyöngyöt tsindlni mesterségesen: Vedd-ki a'*

D 2

ha-

halaknak fejeikből a' fejr köveket, vagy a' szemeiket, szárazd-meg és törd porrá: az után ezen por közé tégy tojás fejéret, 's kavard mind addig együtt ezeket, még mint egy tézta lézzen belőlök, ezen téztaból ofztán tsinálj apró goljóbisotskákat, és azokat dísznő sertével dug-gasd által; 's az után pedig meg-száraztván, téjben főzd-meg, és újra szárazd-meg; illy mó-don gyöngyre tézfel szert, ha nem a' jobbikra-is.

43.

Minden-féle drága köveket és ékességeket meg-tisztítani.

Vedd a' fiatal, vagy gyenge bárány' fejek-nek tsontjait; add azokat valamelly Fazekasnak, hogy tégye a' kementzéjébe, és égesse-meg; az után ezen égett tsontokat törd apró porrá, és abból a' porból tégy valamelly bőrre vagy kis borostátskára, 's azzal dörgölgesd a' fenn neve-zett eszközöket; olyanok lesznek mint a' tükör, a' port pedig valami etzettel, vagy gyenge 's tizta borostátskával ki-veheted belőlök.

44.

A' halavány tirkis könek szép színét újra hozni.

Mi ez a' tirkis kö, tudják az Ötvösök, 's tudják sok Afzfonyságok-is: tedd az illy hala-vány követ mondola olajba, és hadd álljon gyenge melegen abban negyven nyóltz órákig, meg-lézpül.

Vagy:

Vagy:

Tedd az olly követ egy méts forma tserép-be; tölts reá édes mondola olajt; 's tedd azon edényt lágy meleg hamuba, két napig szép lézzen

45.

A' halavány klárisoknak előbbeni színeket meg-adni

Végy két régi olasz diát, törd porrá, és közé dörölj másfél nehézek Salétromot; tölts ofztán ezt egy gyapjú posztóra, 's azzal dör-göljed a' klárisokat, szépek lesznek,

Vagy:

Függezd-fel a' klárisokat egy árnyék szék-be, jól mélyen alá, hadd legyenek ott egy-ne-hány hétig, úgy-is szép veresek lesznek.

46.

A' veres klárisokat meg-tisztítani és szép fénye-sekké tenni.

Dörösd-el a' Venétziai fejr, vagy sárga földet, (trippel) fa olajjal egy síma döröölő kövön jól; az után tedd egy festőknek való kis edénybe vagy tálba (ötvösöknél tégely) 's azzal dörögöld a' klárisokat, még szép fényesek lesznek. Ha még-is szebbé akarod tenni; végy újra ugyan olyan földet, és azt dörösd-el egy márvány kövön hideg vízzel; dugd a' kláriso-kat egy kis hegyes fában, 's ebből az el-dör-öölt földből hints egy keveset valami púha bőrre

D 3

és

és a' klárisókat azzal tisztogasd, a' port ofztán egy kis gyenge ruhátskával le-törülhedd rólok.

47.

A' Sárga viafzt fejjérré tsindlni.

Vakard apróra az illy sárga viafzt, és tedd-ki egy darabig a' napra, kivált dél tájban; olyan fejr lészén, mint a' hó. Akkor ofztán olvazd-meg a' tűznél, és tölts belöle a' memny néked tetszik.

Vagy:

Darabold-széllyel a' sárga viafzt apróra; és egy deszkán vagy ruhán tedd-ki a' napra, mikor melegen süt: Hintsd-meg vízzel, mint a' vázsnat szokták, és gyakran meg-forgatván, hagyd úgy mint egy nyoltz vagy tiz napokig, és éjtszakákig: akkor szén tűzön olvazd-meg, és tégy hozzá egy font és négy lat olvafztott bak' fagygyút, kavard-öszve, tévén hozzá mint egy két úntzia görög-fejért-is (bleibveisz) egy kis len ruhátskába; ezt nyomd a' viafzba, hogy meg-sürüdjön. Akkor tégy belé, hét vagy nyoltz tsepp pikinárd olajt: az után medentzékre vagy kis edénykékre ki-tölthedd.

48.

Hogy a' legyenek a' képeket el-ne motskolják.

Végy jó bort, vagy erős égett bort, és egy kevés válafztó vizet, ezeket elegyítsd-öszve; és a' képeket dörgöld-meg vélek: nem bántják a' legyek.

49.

49.

A' ruhákat jó szagúkká tsindlni, 's a' molyoktól meg-oltalmazni.

Végy Levendula' virágot, rózsá' virág levelet, majoránnát, babir' levelet, viola gyökereket, kálmufzt, (ennek deákul, németül, és magyárul-is tsak az a' neve) mindenikből két nehézéket; szeg-füvet, szerezsen-dió virágot, fél félnehézéket, ezeket tsináld darabos porrá, tedd egy kis 'satskóba a' ruhák alá.

50.

A' derék-ahyakat jól meg-kenni, hogy a' toll belölök ki-ne-menjen.

Főzz-meg két telemarok ürmöt, és a' hoz elegendő len magot egy fazékban tizta vízben: meg-főven fatsard-ki, és hadd álljon úgy egy éjtszaka: másnap tölts egy kevés vizet egy húsz itlés üstbe, tölts az üstbe a' ki-fatsart levét-is, és főzd-meg. Azon-közben tsináld egy negyed rész véka jó féle lisztből vízzel hígon tsirít; és kavard azt a' hozzá tett lisztet, mikor a' víz az üstben forr, egy vastag Seprő nyelével, tsak halkal, hogy semmi tsomóssága ne legyen; tégy egy fontnyi fü-szerfzamos bort (e) és egy font vékony darabotskákra metélt viafzt

D 4

hozzá

(e) Ezt németül nevezi *claret* deákul *vinum Hippocraticum*.

hozzá, ha a' vialsz nem apróra van vagdalva, meg-nem olvad). Az ágy kenőnek pedig egélszen hignak kell lenni, mint az alutt tej, és mind addig kavarni-kell, még az üstben valami van, hogy meg ne tsomósodjon. Az illy derékallyak el-tartanak szász elztendeig-is; és annyi kenő, nyóltz derék-allynak-is elegendő.

51.

A' derék-allyakat a' molyoktól és egyéb férgek-től meg-óltalmazni:

Végy Sár-tököt, szárazd-meg, 's törd por-á, vagy apróra; ezt elegyítsd olztán a' derékallyba tett toll közé, meg-fogja-menteni a' molyok-tól és egyébektől.

52.

Savanyú zanót sőt tsindlni, mellyel az ember a' téná motskokat a' feje ruhákból ki-veheti.

Törd-meg a' Savanyú zanótot (f) füvestől és száraztól egy fa, vagy üveg mo'sárban; a' levét olztán fatsard-ki, a' melly veres fog-lenni, és azt tedd egy jól bé-tsinált üvegbe. ezzel ki-lehet minden téná új motskokat venni a' gyóltz és feje ruhából, meg-dörgölvén t. 1. azzal, 's az után pedig ki-mosván vízzel. Ha e' nem elég, főzd-

(f) Németül Sanerkté saltz, deákul. Trifolium acetosum.

főzd-meg azt egy sárga réz Serpenyőhen: elé-jinten nagyon fog-tajtékozni, és azt a' tajtékot egy gyenge szítán verd-által; a' több nedves-séget pedig főzd tovább, hogy annak tsak egy negyedréze maradjon-meg; akkor ezt, a' mi meg-maradt, tölts egy fa-tálba, és tedd a' pintzébe, vagy más híves helyre, így 24. óra múlva sárga por vagy nedvesség léfzen belőle, ennek a' vizessét ved-el, a' porát pedig tedd feje papirosra, és hogy sokáig tartson, szárazd-meg; ez a' por mind a' tsipkéket, mind a' gyóltzokat meg-tisztítja a' motsoktól, ha bé-hinted vele azokat.

52.

Az üvegeket szépen meg-tisztítani.

Önts egy kevés vizet eleven szénre, vagy tüzes hamura, tartsad az üveget az abból fel-menő gőzre, és mosd-ki annak utána tizta vízzel szépen az üveget. A' szoros nyakú üvegekbe és butéliákba pedig, tégy tsak egy kevés vízzel együtt apróra tört tojás haját; és rázo-gasd-meg jól a' vizet benne egynéhányszor, az után öblítsd-ki hideg vízzel szépen; szépek és világosok léfzenek az üvegek.

54.

Az üvegeket a' motsoktól és szennyektől meg-óltalmazni.

Minden hónapban mosd-ki az üvegeket hideg lós vízzel, akár kellenek azok, akár nem;

így semmi motskot nem kapnak, mindenkon tizták lésznek.

55.

A' tükört vagy tükröt szépen meg-tisztítani és fényesíteni.

Ha a' tükör motskos, a' gyertya' hamvát fzedd-ki a' koppantóból, ezt tedd egy darab tizta posztóra és dörgölgesd azzal a' motskos tükört még fényes és tizta lészzen, az után törölgesd-meg egy más tizta posztóval, szép lészzen.

56.

Az el-tört üveget öfzve-enyvezni.

Végy tojás' fejérét és óltatlan új mészert a' melly még széllyel nem ment egy mástól, vagy darabban vagyon, ezeket kavard öfzve egymással, hogy mint egy tézta légyen belőlök, és ezzel enyvezd, vagy ragazd-öfzve az üveget, egy darabig el-tart.

vagy:

Refzeld-meg a' régi kemény juhsajtot, egy refzelővel, elegyítsd-meg azt óltatlan mézfzél, és tsináld túró enyvvé habart tojás' fejérével, ezzel enyvezd-öfzve az el-tört üveget.

vagy:

Végy egy darabotska tizta mástiksot, (gyanta' neme, ésméretes a' patikában) dugd azt egy drótnak vagy villának meg-tüzesített hegyébe, tartsd

tartsd a' gyertyára még meg-olvad; kend akkor az el-tört üvegre, és foglald-öfzve azzal.

57.

Olly forrasztó Eszköz, mellyel az el-tört kantsókat, korsókat tsészéket és egyebeket öfzve lehet tsinálni.

Olvaszd-meg a' púhán meg-tört Venétziai üveget; apróra tört téglaport, szurkot, és törtt büdös-követ együtt, és kavard-öfzve jól: ekkor tölts hideg vízbe, hogy mind jól öfzve-álljon: az után hevítsd-jól-meg az el-tört darabokat, és ha a' forrasztó eszköz előre a' tűznél meg-olvasztódott, kend-meg véle az el-tört darabokat, tedd egy másra, nyomd-öfzve erőssen.

vagy:

Végy jó firnifzt, vagy firnájtót, (deakúl, vernix, foglaló, kenő eszköz ez a' festöknél és asztalosoknál) veres miniumot, haltsontot, umbrát, (kékes feketés föld) égetett tojás' haját, téglaport, mindenikből annyit a' mennyit akarsz: ezekkel kend-meg az el-tört darabokat; tedd-öfzve, és had száradjanak-meg. Olly erős lészzen az edény, mint vólt.

58.

A' fagygyút úgy ki-olvasztani, hogy kevés vagy többire semmi se apadjon-el belőle:

Vagdald a' fagygyút igen apróra; forralj vizet egy üstben, és mikor az nagyon fórr, hányd

hányd-belé az el-aprított fagygyút, hadd olvadjon-
el jól: tarts pedig egy forró fazék vizet kézben,
a' mellyből az üstöt újra meg-tölthessed, ha
abban a' víz el-fő. Végre, midőn a' fagygyú
elégge meg-fő, akkor vedd-ki az üstöt a' tüztől,
és hadd hűljön-meg mind, az öntött fagygyút
pedig vedd-le a' vízről, a' mint azon fellyül
vayon, és tedd-el szükségedre. Így nem sok
fagygyúd vezet-el.

59.

*Olly gyertyákat tsindlni, mellyek sokáig égjenek
's tartsanak.*

A' kéfz gyertya-béleket, nyomd fa olaiba,
vedd-ki abból, és az oláj magában hadd tse-
pegjen-le rólok; az után mártsd a' fagygyúba
az illy gyertya-béleket; sokkal tovább tartanak
mint a' közönséges gyertyák.

60.

Sokáig égő és jó szagú gyertyákat tsindlni

Darabold-el a' szép fejer fagygyút apróra,
az után egy üstben vagy serpenyőben pár tü-
zön gyengén olvazd-meg; az után egy tiszta
ruhán fatsard-által; de ne erőssen, hogy sem-
mi motsok, vagy feketeség, a' fatsarás által
által-ne menjen, töltsd azt hideg vízbe, a' mel-
lyel hadd álljon, és azt tartsd-meg szükségedre.
Ha már ebből gyertyákat akarfz önteni, végy
belőle három fontot, olvaztott szarvas fagy-
gyút

gyút két fontot, és fejer viasz, ezeket ol-
vazd-őfzve egy Serpenyőben gyenge pár fzenen,
ekkor kavari-közé kilentz lat szalamiát, és 24,
vagy leg-felyebb 30. kés hegyén Afzfzony-jeget,
(g) de mind a' kettőt előre porrá kell-törni, és
jól őfzve-elegyíteni. Az után vedd-ki azt a' tüz-
től, és hadd álljon egy kevésse, hogy meg-
hűljön: azonban pedig a' fenn említett porokat,
az olvaztott fagygyúba kell-tenni, és azt szün-
telen azzal kavarni, 's úgy tölteni a' formákba,
még töltik-is, mindenkor kavarni-kell, hogy a'
por fenékre ne szálljon. Meg-hűlvén a' formá-
ban a' gyertyák, ki lehet venni, 's álló helyre ten-
ni. A' gyertya belek pedig pamukból valók lé-
gyenek, és viaszal előre jól meg-vonogatva.

Öntött gyertyákat tsindlni.

Végy 25. font olvazttatlan fagygyút, dara-
bold-el apróra, olvazd-ki jól, és hadd hűljön-
meg egy kevésse: tégy jó két marok óltatlan
mezset egy fazékba, és arra tölts hideg vizet.
Végy ofztán azon mezses vízből fél mezfzelyt,
és egy kevéségetbort, 's ugyan egy krajtzár árrú
széllyel-törettetett kámfort, és éppen annyi ó-
ráksot, vagy arany glétet; ezeket előfzor
mind

(g) Deákúl: glacies Mariæ, németül: fraueneis,
esméretes a' Patitaban.

mind kavard együvé, az után pedig mind öfve a' félig meg-hült fagygyúba, hadd főjjon újra egy darabig, és az után hadd álljon. Igy állván az edényen kívül egy kevéssé, töltsd akkor a' gyertya formákba.

vagy:

Tégy egy jó darab ótatlan mész egy dé'sába, arra önts apródonként négy vagy öt itlze vizet, vagy többet-is, de úgy, hogy a' méz hirtelen meg-ne teljen, és még két vagy három itlze meg-maradjon, 's hadd ülepedjen-meg, még a' víz meg-higgad. Az után végy égetett Salétromot, Szalamiát, bóráksot, és égetett timsót, mindeniket egy krajtzár árrút, két krajtzár árrú kámforral együtt, ezeket törd-meg mind jól, és tedd egy kis tsuporba, és önts igen erős égett bort belé mint egy öt köpölynyit; fedd-bé, és hadd főrrjon-fel egy kis eleven tűzön. Akkor vedd-ki a' tsuporból és öntsd egy fazékba, 's e'hez 3 vagy 4 itlze vizet a' higgadt mész vízéből: ha a' víznek tajtékja volna, egy kis ruhán által kell szűrni. Egy mázsa fagygyúhoz, kell-venni ebből a' vízből egy pintet, ötven fonthoz egy itlzet 's a' t. Azon módon töltsd a' vizet fagygyúra, tedd a' tűz' felibe, 's főzd addig még a' fagygyú szépen ki-olvad. E' meg-irtt módon egy kevéssé meg-fővén, tedd-ki a' tűztől ha szintén még egézfizen el-nem olvadt-is, kavargasd, még a' darabotskák benne el-olvad-

olvadnak, az után hadd álljon, még meg-hül. És ha már a' formák el-készültek, és a' belek belé vagynak vonva, töltsd-meg azokat tsendelsen, de a' formákat tsördültig ne töltsd: had álljon úgy, még a' fedelét le-veheted; szárazd-meg a' fagygyút a' fedélen; és ha a' gyertyák meg-hültek, a' formákból tsak újjaidal-is ki-húzhatod: Ha a' béle el-törnék, nyomd a' formát forró vízbe, de ne igen sokáig, és egy kevéssé rázogasd; a' gyertya mindjárt ki-jön. Az után tedd-ki a' szellőre, szép fejérek lesznek, és sokáig tartanak. A' fenn említett tsinált víz el-tart ezten-deig-is, kivált ha a' kánikulai napokban nem tsinálódik. Az égett bor azt tselekszti, hogy a' gyertyák világossabban égnek; a' négy féle porok pedig a' gyertyákat keményekké téfzik; a' mész víz pedig azokat fejeríti. A gyertya bélek tsupa pamukból légyenek, és fonál szál ne légyen hozzá sodorva, hanem tsak szálonként vehetsz hozzá, ha akarod. Ha akarod, hogy a' gyertyák igen világosson égjenek, a' bélhez tsak egy szál fejerített fonalat végy. Reá vígyázz pedig, hogy a' fagygyút, mikor öntödik, nem kell sokat háborgatni, hanem igen tsendesen kell-venni belőle; külömben folyó és perzsegő lesz a' gyertya. És ha az ember a' mérítéskor igen mélyen belé-nyúl, nagyon megzavarodik: ha pedig már nintsen annyi fagygyúd; hadd álljon úgy, és a' vize hadd folyon-

le: akkor újra olvasd-meg; és töltsd-tele őket. Ha az utolsó igen sok pamukot nyelt-vólna-bé; szürd által a' fagygyút egy kis ruhán, úgy újra hafznát veheted. A' gyertya beleket is egy kevés fagygyúval meg kell-kenni, és nem-kell igen nagyon meg-sodorni, a' hozzá töltetett vizet lehet gyakran higgadt mefzes vízzel meg-fzaporítani; annyira, hogy tsinálhatz abból öt vagy hat mázsát-is. Ha pedig kánikulában kellene a' gyertyákat tsinálni, és semmi olyan tsinált vizet nem vólna; úgy tsak magát a' mefzes vizet vedd: mert az olly vizet kánikulában nem lehet hozzá-tenni; és a' gyertyák mind szélyel-hasadoznának.

62.

Igen jó móddal gyertyákat önteni; hogy egy száll 14. órákig-is el-tartson, és ne folyjon.

Végy hat font nyers marha fagygyút, egy font juh' fagygyút; metéld apró darabokra, tedd egy réz üstbe; tölts reá egy fél mefzfely ember vizelletet, vefs-belé egy krajtzár árrú tört salétromot és egy marok sót 's főzd-meg. Ha a' vizellet, melly a' főzés közben salétrommal és sóval a' fagygyút derekassan meg-tifzítja, 's egézfzzen el-fött; akkor kezd ofztán a' fagygyú olvadni; és mikor már mind el-olvad, töltsd egytserép tálba, vagy valami más edénybe, mellyet előfzör vízzel meg-áztass, és hadd hüljön-meg. Mikor már a' gyertyákat akarod

rod önteni; metéld-el azt a' fagygyút nagyotska darabokra, és olvasd-meg másodfzor-is tífzta üstbe; és tégy ehez-is egy krajtzár árrú salétromot, 's ha már meg-olvadt, hadd főjjon egy kevésbé, még fellyül a' fagygyún valami barnás tajték látfzik; de ezt fzedd-le tífztán a' tajték fzedő kalánnal. Az után tedd-ki az üstöt a' tüztől, hogy a' forró fagygyú egy kevésbé meg-ülepedsen. Azon közben igazgasd-el az üveg formákat, a' belekkel együtt, a' mellyekhez tífzta sárgas bélnek való pamukot végy, és ezek igen vastagok ne légyenek, 's a' béleket pedig így tsináld: Végy, négy vagy leg-fellyebb hat rétű gyertya-bélnek való fonalat, dörgöld-meg azt hideg fagygyúval, és botsásd által a' formán, fellyül, a' hol a' fagygyú bé-töltődik, dugja a' bél-közé egy kis petzket, melly a' formát megtelje; és húzd-meg a' belet alól jól felfzelsen, a' hol a' formának a' kis jukában egy egézfzzen kereken metfzett fátskával meg-erősítettet, hogy a' bél a' formában egyenesen maradjon, 's a' fagygyúból-is semmi ki ne fusson. Ha már a' fagygyú valamennyire meg-hült, egy kalánnal töltsd azt a' formákba, melly kalán vasból légyen, és az első réfze valamennyire meghajtva, görben 's a' fagygyú-is folyható; az öntés közben pedig a' formákat tsendefsen mártsd hideg vízbe, melly azt tselekfzi, hogy a' gyertyák jobban el-válnak a' formáktól, és a' végre a' gyertya mártás közben, egy edényben

E

ben

ben hideg vizet kell tartani, melly edény olly hofzlú légyen, hogy abban a' formák hofzlúságokra nézve el-térjenek vagy férjenek. Es hogy ez-is jobb móddal lehessen; tégy az olly vizes edényre fellyül vékony deszkát, mellyen mindenütt olly tágas jukak légyenek, hogy a' formák azokon által, minden erőltetés nélkül a' vízbe belé botsáttathassanak.

62.

Fa belül gyertyákat tsinálni, mellyek világossabban és jobban égnek mint a' más félek.

Végy fenyő-fát: mert más fa erre nem alkalmas; ezt fűrészfel vágd ollyan hofzlúra, hogy az üveg formák lizerént, abbol valami, mind alol mind fellyül ki-maradjon. Ezeket ofztán hasogasd-meg, és a' kementzén szárazd jól-meg, vékony és keskeny szálatskába, és úgy alkalmaztasd, hogy egy kevésse vas-agabbak légyenek, mint a' rend-szerént való belek. Az után egy késsel vakard-meg azokat olly vékonyokra; hogy midön a' pamukkal körül lésznek véve, vastagságokra ollyanok légyenek mint a' közönséges belek. Végy ofztán pamukot, és azal tekergesd-körül azon fa-gyertya-belet, hogy így-is, tsak annyi vastagságú légyen, mint a' közönséges bél: alól a' bélt erősítsd-meg, valamelly a'hoz alkalmaztatott tövekkel; felül pedig, a'hol a' forma tágas, kézfíts hozzá egy fedőt, mellynek a' közepén egy kis juk légyen;

és úgy tedd azt a' formára hogy a' fa bél, a' közepén belé-menjen; külömben a' bél görbén maradna, és így, a' gyertyák-is mint egy fél öldalt állva égnének. A' fagygyú, vagy viafz, a' belé-töltés közben, mind a' fát mind a' pamukot által fogja hatni; és a' meg-gyújtáskor egyenlő világos lángal fog égni. A többekre nézve, a' rendes gyertya' öntést tartsd-meg, mint fellyeb említettett. Az e' féle gyertyák jók és halznosok: mert a' fa meg-akadályoztattja a' Lángot, a' pamuk pedig, mindenkor tsak annyi 'sirt szív magához, a' mennyi a' Lánghoz elégséges. E' felett, az illy gyertyák által, sok más féle gyertyát meg-tarthat az ember egész télen; tsak hogy a' béleknek egyenességekre szorgalmatos gond légyen; és ha a' fa bél valamennyire görbe találna lenni, azt a' görbeségén egy kevésse meg-kell-törni, vagy hajtani, tsak-hogy a' bélek az által semmi kárt nem kell-tenni.

64.

Szép viafz gyertyákat tsinálni.

Törd porrá az óltatlan mefzet; tedd azt a' fagygyúba, mikor e' fő, a' méfz le-fzál fenékre, a' fagygyú pedig fellyül marad. Ebből a' fagygyúból tégy egy negyed rész fontot, három annyi viafz közé: ebből lészzen ofztán szép viafz öntött gyertyád.

Hogy u' gyertyák, és az olaj, mikor égne, ne füstölögjenek, sem bűdössek ne legyenek.

Elsőbben áztasd a' béli bor etzetbe, az után azt megszáraztván, tsinálj gyertyákat, vagy tedd azt a' métsesbe. Azon képpen, ha a' le-tsepegtetett (destillált) veres hagyma levét a' métsbe tézzed, és arra olajtöltefz, semmi bű-dös füstöt nem bortsát.

Jó szappant tsinálni.

Vég 26, font fagygyúhoz, 16. mértze (h) hamut; áztasd-meg ezt egy fa edényben meleg vízben, még azt öfzve-gömbölygethed, vagy öfzve-állíthatod: az után vég egy mértze óltat-lan mész, és azt tedd a' meg-áztatott hamu-nak közepébe; önts egy tele dézsá vizet a' mészre, fedd-bé a' meg-áztatott hamuval; és hadd álljon, még a' mész egézfzzen el-olvad; akkor mind kavard öfzve egy mással jól, és tölts újra vizet reá. És ha még valamely egézfz darab mész volna közte, az-is hadd menjen-fzéllyel. Végre tsinálj azon dézsán keréftül egy erős

(h) Ezt németül nevezi: *Simri*; e' bizonyos hogy mértéknek neme; de egy, nyelvet tanító-könyv *Lexicon*, sem határozza-meg, *Lip-siában* úgy látzik hogy tézzen egy vékát.

erős rúdat, arra tégy egy rostát; ebbe a' ros-tába pedig öntsed azt az egy mással jól öfzve-kavart hamvat és mész, nyomd-öfzve azokat jól, tölts forró vizet reájok; a' lúg pedig, a' melly le-foly, hadd álljon magában egy éjtza-ka. Másnap reggel vég az első lúgból egy kan-tát (i) a' melly t. 1. ki-folyt, és abból egy rész az üstbe tégy, vesd-belé a' 26 font fagygyú-is, mellyet előfzör meg-kell-aprítani; és mind had fővjön három órákig, de szüntelen kavarni kell, hogy ki ne fusson. A' mi a' három kanta lúgból meg-maradott, azt töltsd apródonként a' töb-bihez az üstbe; és ez három órákig fővén, tégy-belé egy negyedréfz font sót, és főzd miad-addig, még a' lúg és a' szappan egy mástól el-válnak. Annak utánna, merd-le a' lúgot fel-lyül, a' szappant pedig egy különös edénybe, még az üst egézfzzen ki-ürül, e' meg-lévén, tégy ismét friss lúgot az üstbe, belé vetvén abba a' ki-meregetett szappant, hadd fővjön egy ke-vés ideig. Akkor vagy újra egy negyed réfz font sót, és főzd újra együtt, még a' lúg és szap-pan egy mástól el-válnak. Végre vég egy al-ztal fiókot, mellyen jukak vagynak által-fúrva; abba tégy egy ruhát, és meregesd-belé a' szap-pant

(i) Ez-is németül *Imi*, mérték' neme ez-is, több-nyire annyi, mint nálunk a' kanta, az az tíz itíze.

pant, 's kavargasd azt, még meg kezd állapodni; hadd hüljön meg-éjtfzaka, és más nap táblakra metélhedd, 's hasznodra fordíthadd. Menél többet vakarja pedig az ember, még meg-hül; annál szebb darab szappana léfzen.

67

Jó szagú szappant tsinálni.

Végý két font Venétziai szappant, tört szegfüvet, fejér szantalum fát, mindeniket egy un-tziát, Sárga rezet tíz árpa szemnyit: ezekböl tsinálj téfztát rózsa vízzel; tehetfz hozzá viola gyökeret-is, egy-nehány tsepp, szegfü vagy fa-haj olajjal.

Vagy:

Jó féle Venétziai szappant, vagy ha a' nintsen, tsak fsép régi meg-száradt szappant vakarj egy kis késsel igen vékonyra; tolts erre új tehén' tejet, és döröld-öfzve jól, hogy semmi tsomólság ne maradjon benne; az után szürd-által egy szítán, vagy szürő elközön, 's tedd egy új Serpenyöben egy kis pár tüzre, elegyítshozzá porrá tört viola'gyökeret, fa'hajat, szegfüvet, Spikinárd olajt, a' mennyit akarfz tetfzésed szerént, hogy jó szagú légyen: az után tégy fa'haj olajt, rózsa olajt, levendula' és zitrom' olajt tetfzésed szerént közé; kavard-öfzve mind jól egymással, még fővni kezd. Jól reá kell pedig vígyázni, hogy meg-ne gyúladjon: tsinálj olztán egy négy szegü formát papírosból, 's abba töltsd.

Vagy:

Fejér bik-fa', vagy fejér nyírfa' hamuból való lúghoz, végy, fele szarvas, fele ketske fagygyút; töltts arra ketske tejet, a' mennyit hozzá szükségesnek lenni gondolfz; tedd azt pár tüzre, és hadd fővjön jól öfzve; akkor vedki a' tüztöl, és e' következendő olajokat teddbelé: Rózsa', pergamen', borkő' és jázmin' olajat, mindenikböl a' mennyi tetfzik: forrald-meg még egyfzer, az után öntsd négy szegü formákba vagy ládátstkákba; és metélj tetfzésed szerént apró darabotskákat belöle. *Magam próbáltam.*

68.

Jó szagú kéz mosó szappant tsinálni.

Főzz-meg apróra vakart Venétziai szappant fél fontot, elegendő rózsa' vízben: végy a' hoz 12 lat refzelt keserű mondotát; 8 lat pisztázia dió' olajt; 4 lat jó féle fejér nádmézet, 2 lat bodza virág etzetet, egy lat bor kő' olajt; 4 lat fejér lilium' olajt; fél lat olvasztott kámfort, mondola olajjal; három nehézék porrá tsinált plajbáft, (görög fejér); fél lat Tzet hal' velejét, ambrát, pésmát, fa' hajat nádmézzel el-dörölvé, mindenikböl a' mennyit akarfz, és egynéhány tsepp zitrom' olajt: ezeket mind elegyítsd-öfzve, és tsinálj golyóbisokat belölök tetfzésed szerént: Ezekböl léfzen olztán a' jó szagú kéz mosó szappanod.

Ölly jó szagú szappant tsindlni, melly minden motskot az ábrázatból ki-vészén.

Végy fejer jó féle tövis kóró gyantát, (k) áztasd azt két napig égett-borban, hogy meglágyúljon, a'hoz áztass jó keményítőt egy más üvegben rózsá' vízben; és ebből tölts gyakran arra; és ha már ez mind a' kettő jól meglágyult, tedd együvé, és tölts ketske tejet réájok, kavard-meg jól, hogy tajtékos légyen, akkor tégy tzitrom levet belé; tehetfz, kámfort, rózsá pomagránát', és tzitrom' olajt-is belé, a' mennyit akarfz: az-után egy kis gyenge tűzön valamennyire főzd,meg; az után pedig Iskatulába önthedd és, darabokra metélhedd.

Jó, és kivált képpen-való pomádát, vagy pomádét tsindlni.

Hámozz-meg egy-néhány jó izü almát, metéld-el azt egynéhány darabokra; és azokat a' darabokat dugdosd-meg, jó fahéjjal és szegfűvel; tedd egy itfzés kannában; de úgy, hogy a' fellyebb légyen félignél almával; tégy hozzá két lat darabokra metélt szeretsen-diót, négy lat

(k) Németül: *tragánt*, deakül *tragacantha* nevezetes a' Patikában.

lat Spikinárdot, és egy nehézék kámfort: tedd-öfzve ezt mind, és töltsd-tele a' kannát egéfszen rózsá' vízzel, de előfzör rakj fátskákát a' kannába kerefstül, hogy az almák fel ne vetödhessenek: az után kösd-bé a' kannát egy kis ruhával, és hadd álljon úgy. Azon-közbe végy öt font új tiszta szalonnát, szeldeld azt apró darabotskákra, és olvazd-meg gyenge tűzön, hogy szép fejéren maradjon; az után tölts hideg vízre, hadd hüljön-meg; az után mosogasd-meg gyakran hideg más vízben: az almákat pedig töltsd egy fazékba, 's tedd hozzájuk a' szalonnát-is, fedd-bé jól a' fazekat, és főzd-meg együtt. Ha ofztán akarod meg-tudni, hogy ha jól meg-fött e', vess egy tseppet abból a' tűzre, és ha nem pertzeg, hanem tsak szaga van, úgy eléggé meg-fött. Akkor végy hat lat szép tiszta fejer vialzt és vagdald-fzéllyel azt egy medentzében; szürd hozzá egy ruhán által azt-is, a' mi a' fazékba meg-fött; de tsak magában hadd menjen-által, a' mi megyen, és kinem kell-nyomni, az után ezt tedd üvegbe. Az ilyen *pomádé*, a' kezeket simákká és gyengéké tsinálja, 's a' szennyeket és motskokat-is szépen le-vifzi, meg-gyógyítja az ajakak' patogzásit-is. De a' pomádét, nem pulzta kézzel, sem réz, ón vagy más eszközzel, hanem valami fából tsinált lapátotskával, vagy kalánnal végye-ki az üvegből az ember.